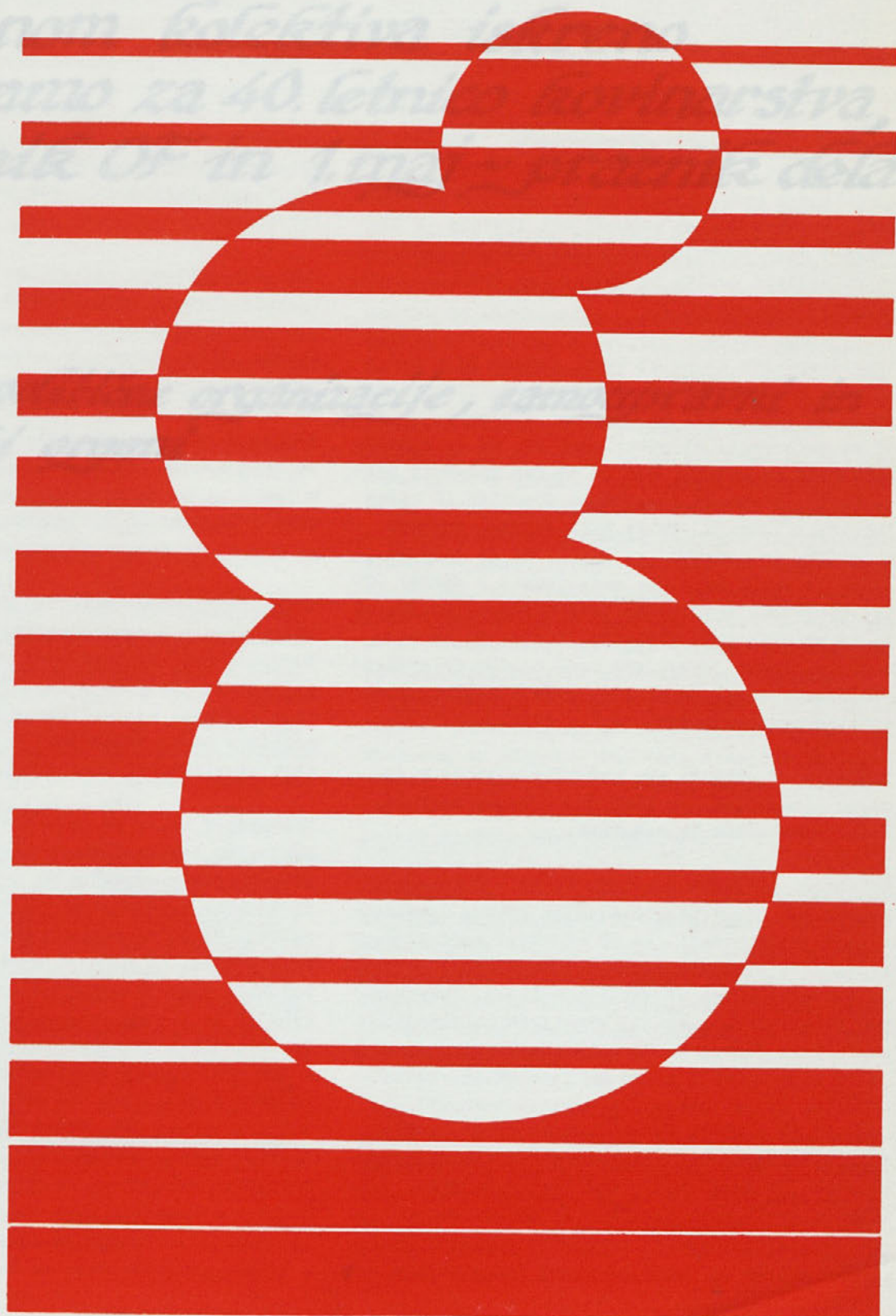

elektromotor

glasilo TOZD ISKRA ŽELEZNIKI
leto VI št.2 april 1986

*Članom kolektiva iskreno
čestitamo za 40. letnico kovinarstva,
praznik OF in 1. maj - praznik dela*

*Družbenopolitične organizacije, samoupravni in
poslovodni organi*

40 let kovinarstva

27. APRIL 1946, PRAZNIK OSVOBODILNE FRONTE.

ZAGOTOVO DOTLEJ ŽELEZNIKI NISO NIKOLI DOŽIVELI PRAZNOVANJA KOT TEGA DNE, KO SO V ZARJI SVOBODE PO ŠTIRIH LETIH UMIRANJA IN TRPLJENJA, TIRANSTVA IN STRAHOVLADE, BORBE ZA OSVOBODITEV NARODA ZAPISANEGA UNIČENJU, PRVIČ V SVOBODNI DOMOVINI SLAVILI TA PRAZNIK.

VISOKO SO VIHRALE ZASTAVE, MNOŽICA JE PREKIPEVALA V SLAVJU IN VESELJU. PROLETAREC SE JE PREDRAMIL. VISOKA JE BILA NJEGOVA ZAVEST. IZBOJEVAL JE NARODNO IN SOCIALNO SVOBODO IN BIL PRIPRAVLJEN NA NOVE ŽRTVE, ZA NOVE ZMAGE.

V TEM PRAZNIČNEM VZDUŠJU, NA SAM PRAZNIČNI DAN, JE POLOŽEN TEMELJNI KAMEN DANAŠNJI DONOSNI INDUSTRIJI KOVINARJEV. USTANOVLJENA JE NIKO PRODUKTIVNA ZADRUGA KOVINARJEV KOT PREDHODNICA VSEMU, ZDAJ ŽE ŠTIRI DESETLETJA TRAJAJOČEMU DOGAJANJU V INDUSTRIJI IN KRAJU.

Na srečo je v navadi, da praznujemo jubileje. Na srečo zaradi tega, ker nas tovrstna praznovanja prisilijo k razmišljanju o uspešnosti prehojene poti, k načrtovanjem prihodnjega razvoja, k izrekanju vsaj običajne tovariške zahvale delavcem, ki so gradili toliko in toliko let trajajočo sedanjost.

Štirideset let ni dolga doba. Vendar je v našem primeru pomembna, ker nosi vrsto značilnosti vezanih na dejavnost, na družbeno skupnost, pa širše na državnost. Ni odveč omeniti, da je rojstno leto naše dejavnosti vezano na čas splošnih prizadevanj za obnovo opustošene domovine in njene industrializacije, da je bila zadruga spočeta spontano, iz potrebe, za ljudi, da je zadruga, sicer na novih osnovah, nadaljevala s skoraj 700 let trajajočo železarsko dejavnostjo v kraju, ki je na začetku tega stoletja zamrla, da je bila zadruga skupno upravljana pred uvedbo delavskega samoupravljanja. Ta dejstva dajejo našemu praznovanju poseben pomen.

Težko je opredeliti vse važnejše pomnike v izredno dinamičnem, pa tudi razburkanem razvoju. Zato izpostavimo le nekatere.

Železniki so izšli iz vojne še bolj siromašni, kot so bili pred njo. Predvojna kriza, izzvana z ugasitvijo plavža, se je po vojni samo še poglobila. Železnikar, zavedajoč se svojega porekla, je terjal pravico za svojo bodočnost. Ustanovitev produktivne zadruge, temelječe na strojni obrti Nika Žumra, je izzvala pravi prepoved kraja in ljudi. Cilj, ki so ga izpostavili ustanovitelji, je bil dvojen: obnovitev industrijske dejavnosti v kraju in zaposlitev domačega življa... Zadruga, kot temelj današnji industrijski zgradbi, je svoj obstoj več kot opravičila. Začrtala je proizvodni program, ki se do danes v usmeritvah ni spremenil, ustvarila socialno gospodarsko osnovo za kasnejšo hitro industrijsko rast

in široko odprla možnosti zaposlovanja. Šestnajst ustanoviteljev zadruge ima nasledstvo preko 1500 zaposlenih kovinarjev, kar pomeni njihovo postoterjenje.

Prvo prelomnico v poslovanju zadruge in njenem razvoju, pomeni leto 1949/50, ko razširi svoj proizvodni program na izdelavo laboratorijske opreme. Visoka raven te proizvodnje zahteva poglobljeno znanje, ki se odtlej pojavlja kot stalna oblika dejavnosti v tovarni. Osvajanje tega programa se je v letu 1953 razširilo na različne instrumente, delujoče na principu rotacije, s čemer pa se je že začrtala popolnoma nova usmeritev - proizvodnja malih elektromotorjev, kar pa pomeni že drugo prelomnico.

Hitra rast proizvodnje in njena gospodarska moč sta prerasli zadružno obliko poslovanja in tako terjali novo, za tisti čas prožnejšo obliko organizacije. Zato se v letu 1954 opravi likvidacija zadruge, oz. zadruga z vso svojo imovino preide v svojo naslednico - NIKO tovarno kovinskih in elektromehanskih izdelkov.

Zasledujoč cilje je nova tovarna nadaljevala z uvajanjem industrijskega načina proizvodnje ter utrjevanjem gospodarskega položaja proizvodnje in tovarne. Utesnjenost in neprimernost obratovališč, ki so že hromila proizvodnjo, je narekovala potrebo po gradnji novega obrata z industrijskimi zmogljivostmi na novi lokaciji. V l. 1958 je ta naloga realizirana, vendar ne v celoti. Dograjeni novi prostori omogočajo le preseelitev proizvodnje elektromehanskega programa, program pisarniških izdelkov pa še naprej ostane v starih prostorih, na stari lokaciji. Z dograditvijo novega obrata, torej po polnih 12 letih uspešnega delovanja, se obstoj kovinarske dejavnosti v Železnikih šele dokončno utrdi. Čeprav izhajajoča iz tradicije železarjev - kovačev, v službi proletariata, se je kovinarska dejavnost

pogosto obravnavala kot tujek in zato bila deležna pogostih izpadov in nasprotovanj. Dejstvo je, da naravnih danosti zanjo v kraju ni bilo, je pa bila množica rok, pripravljenih na delo, veliko volje, poguma, pa tudi znanja.

Dograditev novega obrata je pogojevala pristop k dokončni industrializaciji proizvodnje. Tak pristop pa je pomenil oženje takrat močno razvejanega proizvodnega programa ali izločitev maloserijskih programov, kamor je spadala laboratorijska oprema in risalno orodje. Za ohranitev osvojene tovrstne proizvodnje, se v letu 1959 ustanovita dve novi podjetji: današnja TEHTNICA Železniki in KLADIVAR Žiri, kamor se prenese omenjena proizvodna programa. Te odločitve so do temeljev pretresle tovarniško organizacijo in notranje odnose. V okoliščinah, ki so sledile in ob povdarjenem pritisku od zunaj, je v l. 1962 prišlo do združitve tovarne NIKO z ISKRO Kranj, kot nosilko razvoja elektromehanike in elektronike v slovenskem prostoru.

Poslanstvo zadruga in tovarne NIKO, ki je z ogromnimi napor in samoodrekanjem vseh delavcev uspela doseči zastavljeni cilj - industrializacijo doline, je bilo s tem končano. Industrijska proizvodnja ni bila več vprašljiva.

Iskrina organizacija je nadaljevala z oženjem proizvodnega programa s ciljem osamitve proizvodnje malih elektromotorjev kot množinskega proizvoda, ki naj bi dobil značaj elementa za vgradnjo, brez finalizacije.

Taki poslovni odločitvi je sledila izločitev programa vžigalnih magnetov, ki ga je prevzela TVORNICA MOTORA Zagreb in program široke potrošnje (gospodinjski aparati), ki jih je prevzel MIKRON Prilep. Kot zadnji je bil v l. 1963 izločen še program kovinske galanterije - pisarniške potrebščine, katero je prevzelo novoustanovljeno, današnje podjetje NIKO.

Iz istega korena izhajajoča podjetja ISKRA, NIKO in TEHTNICA so odtlej vsaka zase nadaljevala delo v okviru svoje usmeritve. Vsako zase je krepilo svojo gospodarsko osnovo, vrednost proizvodnje in zaposlovanje. Značilna so velika vlaganja v razširitev prostorskih kapacitet in proizvodno opremo. Pomembno povečanje prostorskih kapacitet je ISKRA dosegla v letih 1971 in 1981. Prav tako NIKO, ki je v l. 1977 v novozgrajeni obrat na novi lokaciji prenesel celotno poslovanje. Z dograditvijo TEHTNICE, ki v tem času izvaja investicijo v nov obrat, bodo vse tri dejavnosti prostorsko oskrbljene, kar pomeni dobre pogoje za delo in dober start za večja vlaganja v tehnologijo v bodoče.

Danes, po štirih desetletjih, kovinarji ustvarjamo 12,8 milijarde din vrednosti proizvodnje oz. 2,6 milijarde din dohodka.

Naša dejavnost ni bila nikdar zaprta vase. Izkušnje in znanje smo nesebično razdajali v širšem slovenskem pa tudi jugoslovanskem industrijskem prostoru. Sodelovali smo pri ustanavljanju in organizaciji danes znanih DO, kot so: Kemična tovarna Podnart, Inkop Kočevje, Kovinoplastika Lož, Kladivar Žiri, Kolektor Idrija, Iskra Idrija, kar nam je v poseben ponos.

Minulih 40 let naše dejavnosti vsebuje poleg organizacijskih, tehničnih in splošnih težav, s katerimi se srečuje vsaka gospodarska organizacija, še določene posebnosti. Velike kapacitete, ki preraščajo potrebe notranjega tržišča, nas že skoraj trideset let silijo v uspešen nastop v mednarodni ekonomski areni, ali kratko v izvoz. Za izvrševanje te naloge se je kader, tako kot za vse zvrsti poklice, ki jih združujemo v DO, šolal v vsakodnevnem praktičnem delu. Združeni v delu smo ponesli misel o napredku in gospodarskem sodelovanju v dežele Zahoda, Vzhoda in dežele v razvoju. S svojimi izdelki se pojavljamo na vseh kontinentih, na mnogih tržiščih smo ostali vse do danes, sicer ločeno, pa vendar v interesu celotnega gospodarstva naše domovine. Bogastvo, ki ga imamo in na katerega moremo računati, je v ljudeh, v izvirnosti njihovih zamisli, v njihovi pripravljenosti za dobro delo, v njihovi ustvarjalnosti. Današnji čas je neumljen in terja celega človeka. Delavnost, operativnost, odločnost, pogum, prilagodljivost, pa tudi diplomacija je le nekaj zahtev za današnjo rabo. Praksa kaže, da samo šolska izobrazba ne zadovoljuje. Nenehna skrb za vzgojo kadrov je bila in bo tudi v bodoče naša stalnica. Naša dejavnost potrebuje sposobne in predane ljudi, ki znajo in so pripravljeni tudi v najtežjih pogojih delati za koristi tovarne. Le delavec, ki ima moči za premagovanje težav vseh oblik, bo izpolnil pričakovanja kolektiva.

Posebna skrb je in mora biti namenjena delovnemu človeku. Ne sme nam biti žal sredstev, ki jih namenjamo za njegovo osebno potrošnjo, za njegov standard. Omogočiti moramo tako mero zadovoljstva, da se bo neobremenjeno posvečal delu in tovariškim medsebojnim odnosom, ki so predpogoj skupnega dela.

Ko se oziramo na naših 40 let, naj bo naš pogled usmerjen tudi v prihodnost. Prav je, da se spominjamo dogodkov, ki so nam bili mejniki in kažipot. Prav je, da se spominjamo ljudi, ki so pred nami hodili našo pot in s svojim nepos-

rednim deležem pomagali graditi našo industrijsko stavbo do današnjega obsega. Hvaležni smo jim za vse. Ob vsem pa poskušajmo razglablјati o tem, kaj hočemo, kaj želimo, kam usmerjati korake za še uspešnejši jutri. Če bo ob tam naša pozornost posvečena še odnosom med ljudmi, v kolektivu, v družji in družini - ob istih delovnih nalogah, potem na naši poti tudi v prihodnosti ne bomo zašli.

Peter Polajnar

Matevž Šmid

Ni mi bilo treba dolgo premišlјevati, kdo naj bo sogovornik v jubilejni številki ELEKTROMOTORJA. Njegovo delo v kulturi, športu in drugih področjih je tako nadpovprečno, da človek skoraj ne more verjeti.

Če ste le še v dvomih, o kom bo tekla beseda, naj vam povem, da je to 76-letni upokojenec, ustanovni član naše tovarne, dramski igralec, režiser, nogometaš, smučar; skratka, kot je sam rekel, človek s 16 funkcijami. Sicer pa ime ŠMID MATEVŽ pove še vse tisto, kar je bilo v uvodu izpuščeno, vse tisto, kar bo izpuščeno tudi v jedru in zaključku, kajti v dveh urah najinega pogovora sva morala kar preleteti njegove doživljaje.

Zato mi dragi Matevž ne štejte v zlo vse tisto doživeto, a nenapisano.

Matevž med pogovorom - Foto: Markelj T.

Povejte mi nekaj o sebi

Po končani tehnični šoli sem šel k vojakom. To je bilo seveda še pred vojno. Nato sem po odsluženem vojaškem roku iskal zaposlitev in to 3 leta, a vse zaman. Vzrok je bil v tem, ker sem bil bolj naprednega mišljenja, takrat pa je vladal klerikalizem. Službo sem nato dobil v KRALJEVU, ko pa sem se poročil, je šla tudi žena z menoj. Kmalu je izbruhnila vojna, zato sem se vrnila, pravzaprav sem se jaz že iz Ljubljane odpeljal spet proti Kraljevu. Pomisli, če bi šel z ženo do Železnikov, bi se vračal ravno, ko so bombardirali Beograd, tako pa sem kakšnega pol dne šel skozi.

Še med vojno sem dobil dovoljenje, da se vrnem domov. Nekaj časa sem delal v usajarni pri DRMO-TU, malo sem pomagal doma na kmetiji, nato pa sem dobil delo v KRANJU, in sicer v tovarni LUFT-VAFFE, celo v Nemčijo sem šel za nekaj časa na specializacijo. Vseskozi sem bil tudi povezan s partizani. Kmalu sem bil sprejet v štab devetega korpusa kot inženirski referent za rušenje komunikacij. Še z enim minercem sva služila tisti rob pod Sušo in onemogočila Nemcem prehod na Primorsko. Po končani vojni sem dobil delo v isti tovarni v KRANJU. Kmalu pa me je Amer povabil k sebi in od takrat pa do upokojitve, ter še vrsto let potem, sem delal v NIKU in kasneje v ISKRI.

Vaše delo izven tovarniških zidov

Naj pričnem najprej z igralstvom, saj sem temu, lahko rečem drugemu poklicu, žrtvoval največ prostega časa. Že kot dijak sem izredno rad zahajal v gledališče ter pozorno poslušal in gledal nastopajoče. Na oder sem prvič stopil v TRŽIČU, kjer smo igrali POGUMNEGA TOMIKA, drugo vlogo sem odigral v Dražgošah, v VDOVI DOŠLINKI sem igral pastirja. Po vojni pa sem v Železnikih odigral svojo največjo vlogo v DESETEM BRATU. Tu se je pravzaprav tudi začela moja pot režiserja, ki me je spremljala vse do leta 1983. Pot polna najrazličnejših doživetij. Zrežiral sem preko 250 predstav, proslav in drugih prireditve. Vsekakor sem na to ponosen, a bera ponosa ni bila še mnogo večja, če se vse ne bi tako čudno končalo. Še lansko leto sem obljubil, da bom režiral TRI VAŠKE SVETNIKE, pa mi niti knjige niso prinesli. Sedaj pa..., saj vidiš, človek ostane in tista zagnanost počasi popusti.

PA ŠPORT?

Bil sem vsestranski športnik, aktiven do petdesetega leta. Najraje sem imel nogometa in smučanje.

Bil sem v ožjem odboru za izgradnjo sedanjega nogometnega igrišča. Športu sem ostal zvest le še preko televizije. Lahko pa rečem, da le malokateri dogodek zgrešim.

KOT REŽISER STE DELALI Z DVEMA GENERACIJAMA, KAKŠNA JE BILA RAZLIKA?

Moram reči, da ste bili mlajši, bolj poslušni, bolj resni, več ste mi pomagali in čeprav sem z vami odigral skoraj same komedije, ste bili mnogo bolj resni. Poglej primer: Če smo s starejšimi začeli vajo ob osmih zvečer, jo skoraj nikdar nismo končali pred polnočjo. Mlajši ste redko ostajali po deseti zvečer. Sicer pa imam mnogo lepih spominov tako na ene kot druge.

BI NAM POVEDALI ENEGA OD TEH?

Dolgo nazaj, ko je bil aktiven še THALER Marjan, smo imeli zadnjo vajo pred nastopom. Večina nas je bila na odru. Le en fant in dekle sta bila v dvorani in se stalno nekaj hihitala. Večkrat sem ju opozoril, naj se raje pripravita na nastop, pa ni nič zaleгло. Še sam ne vem, kako sem skočil s odra, zgrabil fanta in ga treščil po stopnicah. Edino, kar sem slišal, je bilo: "Jutri me ne bo na nastop".

Si me predstavljaš, kako sem se potem celo noč učil njegovo vlogo. No konec je bil le tak kot vedno ob takšnih prepirčkih. Na predstavo je vsekakor prišel in dobro odigral.

KAJ STE NAJRAJE REŽIRALI?

Lahko rečem, da sem večji del preživel ob režiranju dram, in dokler ni bilo tega prehoda med generacijama, mi še na misel ni prišlo, da bi bila komedija tako dobro sprejeta. Ko pa smo odigrali ZMEŠNJAVA NA ZMEŠNJAVA, BUTALCE, NAŠE TRI ANGELE in druge, sem šele verjel, da je to tisto, kar ljudje resnično želijo gledati.

KAJ BI REKLI ZA NAPREJ?

Naj se vendar spet najde nekaj pogumnih mladih ljudi, ki bodo pripravljeni prevzeti bogato zapuščino gledaliških iger, kot ste jo pred 12 leti prevzeli vi in kot smo jo pred 40 in več leti prevzeli mi.

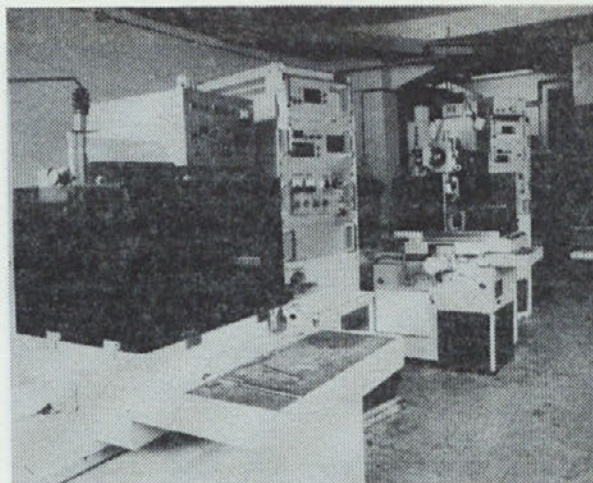
Nekako zamišljen se mi je zdel, ko sva se poslovila, lahko bi rekel celo žalosten, kot bi mi hotel reči: "Je bilo mar vredno toliko žrtvovati, se je bilo vredno tolikim stvarjem odpovedati. In zakaj? Mar le zato, da zdaj, po toliko letih trdega dela, oderske deske v KULTURNEM DOMU škripajo le pod nogami muzikantov, ki "špilajo" na veselicah".

Pomen in vloga orodjarne za našo proizvodnjo

Kakšen je pomen orodjarne za našo proizvodnjo, nam pove že podatek, da so nastali prvi zametki orodjarstva že leta 1946. Z razvojem tovarne se je z vsakim novim in bolj zahtevnim orodjem širilo tudi znanje. Tako lahko trdimo, dasmo po orodjih, ki jih izdelujemo danes, ena od vodilnih orodjarn v Jugoslaviji. V preteklem obdobju smo uspeli konstrukcijsko in tehnološko z izdelavo rezilnih orodij iz karbidnih trdin. Vzdržljivost orodij iz karbidnih trdin je dostikrat večja kot vzdržljivost orodij iz legiranega orodnega jekla. Z izdelavo teh orodij smo popolnoma uspeli odpraviti uvoz rezilnih orodij za stancanje lamel elektromotorjev. Skrajšali so se tudi tehnološki časi pri stancanju lamel, ker je število menjav orodij iz karbidnih trdin desetkrat manjše kot pri orodju iz orodnega jekla. Izdelujemo tudi orodja za tlačni liv, s katerimi tlačno lijemo odlitke iz silumina ali zamaka ter orodje za brizganje plastičnih mas. Po količini se je zelo povečalo delo na izdelavi montažnih orodij in priprav.

Prednost tovarne z dobro orodjarno je, da je proizvodni program veliko lažje menjati, to je prilagoditi trgu. Novi programi zahtevajo nova in kvalitetna orodja, ki pa so na trgu izredno draga. Z lastno orodjarno pa jih lahko naredimo hitreje in kvalitetneje.

Proizvodnja orodij s sodobnimi in numerično krmljenimi stroji nam omogoča resnično kvalitetno izdelavo orodij. Seveda ne smemo zanemariti človeški faktor, ki je pri izdelavi orodja izredno pomemben. Vsak orodjar mora imeti predvsem čut za

Rezanje na žični eroziji

kakovost dela in spretnost za obvladanje določenih tehnoloških operacij, ki si sledijo pri izdelavi orodja. Ker imamo še zmeraj določene probleme s kvaliteto izdelave, ki pa je najvažnejši faktor za dobro izdelano orodje, smo vpeljali vzorčno kontrolo po strojih. S pomočjo oddelka kontrole kvalitete, ki vpeljuje avtokontrolo po delovnih mestih, upam, da bomo ta problem dokončno rešili.

S stališča tovarne je predvsem pomembno, da dobi proizvodnja orodje pravočasno in da je izdelek izdelan z orodjem kvaliteten. Brez dobrega orodja ni vestnega vzdrževanja orodja in racionalne proizvodnje in kakovostnih izdelkov. Zato je prav tako bistvenega pomena za tovarno dobro vzdrževanje orodja. Orodje, ki zaradi loma ali obrabe dela slabe izdelke, je potrebno čimprej kvalitetno popraviti. Vodja oddelka vzdrževanja orodij mora slediti potrebam proizvodnje. Delo svojega oddelka mora prilagoditi potrebam in problemom zaradi orodij, ki vsak dan nastajajo v proizvodnji elektromotorjev. Ta oddelek je v bistvu servis za orodje v naši tovarni in lahko ogromno prispeva k nemotenemu poteku proizvodnje.

Da bi delo v bodoče še boljše potekalo, bi rabili boljšo organizacijsko povezavo s planskim oddelkom, nabavnim oddelkom, skladiščem materiala in konstrukcijo orodij. Pri nabavi večkrat pride do problemov, ker so količine orodjarskega materiala zelo majhne, kvaliteta materiala pa zelo visoka. Problem je tudi pri iskanju materialov na trgu, ker jih je težko najti.

Sam razvoj orodjarne je usmerjen v še boljše izkoriščanje obstoječih zmogljivosti strojnega in ročnega dela orodjarne. Ob obstoječi štipendijski politiki nam prihaja vedno več novih kadrov iz srednje kovinarske šole. Po delu, ki so ga pokazali do sedaj in z izkušnjami, ki jih dobivajo od starejših in izkušenih orodjarjev, se nam ni treba bati zaprihodnost orodjarstva v Železnikih.

Matija Jelenc, dipl. ing.

Problematika trženja v izvozu v povezavi z novimi programi

Z letnim planom za leto 1986 smo se obvezali, da bomo izvozili skupaj v čistem in kooperacijskem izvozu na konvertibilno tržišče za 16.108.871 US\$ blaga. Izvrševanje te naloge nam do sedaj kar dobro uspeva, saj smo v prvem kvartalu izvozili že 5.074.308 US\$, kar je za cca. 1 milijon \$ več kot smo predvidevali. Ta rezultat pa nas ne sme zavesti, saj se v njem skrivajo določene anomalije, ki bodo prišle na dan v kasnejših obdobjih, ko bodo ti rezultati slabši. Naj omenim samo dva od njih:

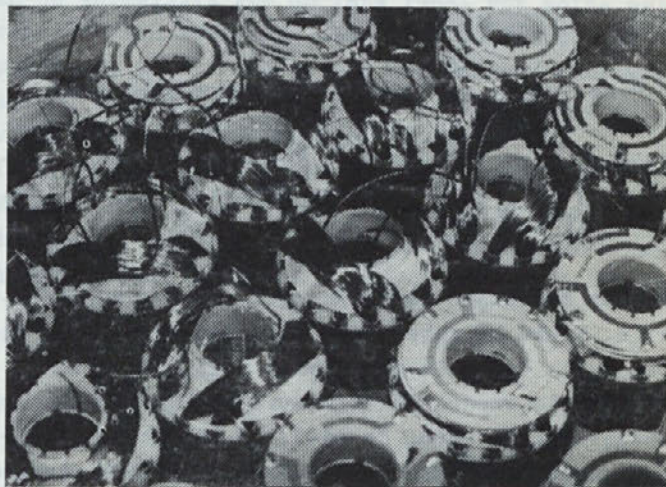
1. Del decembrske proizvodnje (zadnja dekada) je bil zaradi zahtev naših kupcev (prazniki in carine) izvožen v začetku januarja in nam tako večja naš letošnji izvoz.

2. Izvoz AEG bo padel zaradi:

a/ zmanjšanja količin sesalnih enot zaradi 1100 W motorja in razvojne problematike v zvezi z pridobivanjem atestov pri ostalih motorjih (308 in 495);

b/ vezano na dogovor smo jim dobavili že vse enote po 29,5 DM in sedaj pridejo na vrsto tiste, ki so napravljene in materiala, ki je last AEG in je cena le 20 DM. To slednje nam sicer zmanjšuje izvoz po ceni, po drugi strani pa nam izboljšuje ostale ekonomske učinke.

Nenazadnje ne smemo pozabiti, da smo z letnim planom predvideli tudi zmanjšanje izvoza na tržišča, kjer dosegamo slabše cene (Italija, Francija, Anglija, v zadnjem času tudi USA).

Motor z zunanjim tekačem - Foto: Tolar J.

Z izvozom pa so povezani tudi novi programi, kot so:

- servo motorji,
- nove sesalne enote,
- koračni motorji,
- motor z zunanjim tekačem.

Pri teh programih pa se pojavljajo nove težave, katere pa je pri trženju vedno treba že na samem začetku predvideti. Ob sprejemanju odločitev, ali se bo šlo v nove programe ali ne, je treba vedeti, ali bo potrebno za nek nov program še kaj drugega kot dobra volja navdušencev, ali ne? Na žalost prepogosto pozabljamo na celo vrsto vprašanj, ki jih je predhodno treba razčistiti, ta pa v kratkem obsegajo sledeče:

- tržno analizo,
- razvojne možnosti,
- investicije skupaj z razvojno in kontrolno opremo,
- kadri,
- preskrbo z repromateriali,
- obratna sredstva,
- čas, v katerem je treba vse skupaj izpeljati,
- itd.

Šele tedaj, ko so razčiščena vsa ta vprašanja, je možno razmišljati o nečem novem.

Ob gornjih predpostavkah bi se želel na kratko dotakniti naših novih programov.

Servo motorji

Proizvodnja teče, program je perspektiven. Imamo kooperacijo s firmo Indramat, ki nam omogoča široko ponudbo na domačem trgu. Važno pri vsem tem je, da smo v bistvu razvijali program za že znane kupce.

Nove sesalne enote

Ne vidim nobenega problema po vprašanju trženja, saj ta program že tržimo in trg naravnost išče to, kar mi nameravamo proizvajati. Seveda se moramo zavedati, da bo prehod iz skeletne na enoto z visokim izkoristkom trajal ravno tako dolgo, kot je trajal prehod iz neskeletne na skeletno sesalno enoto, kajti vsaka sprememba potegne za seboj atestiranje pri kupcih.

Koračni motorji

Motorje smo razvili za neznane kupce ob predpostavki, da je bistveno predvsem dejstvo, da je vgrajenega zelo malo materiala in da je poraba teh motorjev v USA zelo velika, cena pa tudi ugodna. Sedaj, ko smo po vsem svetu razposlali vzorce, na žalost ni pravega odmeva,

saj se je medtem pojavilo še več novih proizvajalcev in je povpraševanje po motorjih upadlo, s tem pa tudi cena. Enako je s cenami računalnikov. Če na hitro sodim, bi morali priti na trg takrat, ko smo se odločili o nameri investirati v to proizvodnjo in ne danes.

Motor z zunanjim tekačem

Nikdar se nismo odločili, da v ta program gremo. Ne vem, če to sploh lahko imenujemo nov program, saj gre v bistvu za izpeljanko asinhronskega motorja. Kot pa vemo asinhronskih motorjev, z izjemo motorja za Braun in Danfos, nikdar nismo kaj prida izvažali. Motor 415 je v upadanju tudi na domačem trgu, izvažati pa ga zaradi prevelikih proizvodnih stroškov ravno tako nismo mogli. Tu bi bilo potrebno marsikaj spremeniti, da bi motor pocenili in tako omogočiti trženje doma in v inozemstvu.

Ne bi želel, da ta zapis izpade kot kritika naših investicijsko razvojnih aktivnosti, kajti zavedati se moramo, da le aktivno razvojno investicijska vnema lahko prinese pozitivne rezultate, nikakor pa ne spanje na lovorikah.

Igor Dolinar, oec.

Odnos do varstva pri delu

Varstvo pri delu nikakor ni dejavnost, ki bi se lahko začela in končala za eno pisalno mizo, ločeno od vseh drugih del v tovarni. Zakon o varstvu pri delu predpisuje, da se varno delovno oko-

Delo na avtomatski stiskalnici - Foto: Pajntar Z.

lje in varne delovne razmere ustvarjajo s tehničnimi, zdravstvenimi, socialnimi, vzgojnimi, pravnimi in drugimi ukrepi, s katerimi se preprečujejo in odpravljajo vzroki, zaradi katerih lahko pride do poškodb in zdravstvenih okvar. Vem, da marsikdo "obrne glavo stran" takoj, ko sliši besedo "zakon", če pa je ta beseda povezana še z varstvom pri delu, ki ga v svoji negativni obliki razumemo kot nevarnost in nesreče, potem je slab občutek še toliko bolj prisoten. Kljub temu ne obrnite strani. Skušajte prebrati ta članek do konca. Upam, da vam bo ta članek vzpodbuda, da varstvo pri delu gledate tudi iz drugih strani.

Ko v varnem naročju kavča gledate nogometno tekmo, vam nikakor ne pride na misel, da je dogajanje na igrišču in komentar reporterja mogoče primerjati z dejavnostjo varstva pri delu in njene vloge v tovarni. Če potegnemo samo nekaj vzporednic, potem zelo lahko ugotovimo: Kljub vsej vnemi in zbranosti srednjega branilca (varnostnika) in trepetanju vratarja na golovi črti (delavca na ogroženem delovnem mestu), nasprotnim napadalcem (nevarnem okolju) ni težko dati gola (povzročiti nesreče). Dejstvo je, da niti na nogometnem igrišču niti v tovarni igra ni zasnovana samo na srednjem branilcu in vratarju. V obrambi igra več igralcev. Dobro uigrana ekipa obvladuje celoten teren. Tako naj bi bilo tudi v dobro organizirani tovarni. Obramba se mora začeti takoj pred nasprotnikovimi vrati že pri načrtovanju nasprotnikovega napada (proizvodnega procesa). Če temu ni tako, potem bo žoga (nevarnost) zelo hitro prenešana preko sredine terena (proizvodnje, delovnega mesta) in varnostna funkcija obrambe (varnostnika, vodstva tehničnega sektorja, delovodij in mojstrov), bo več ali manj neučinkovita, hkrati pa predmet kritike reporterja (tistih, ki "prizade-to" opazujejo poškodovanega delavca iz strani). Pri taki primerjavi pa bi lahko opozorili tudi na to, da nekateri zagovarjajo tehnično doktrino igre (dela in odnosa), da je najbolje, da obramba (varstvo pri delu) predvsem meče žogo iz outa (skrbi za zaščitne rokavice, ureja garderobe, nabavlja sredstva za prvo pomoč, vodi statistiko, razporeja invalide) in s tem prispeva, da igra (delo) čim hitreje teče naprej. Pri tem se lahko le vprašamo, kako in s kakšnimi žrtvami. Je bila ta primerjava premalo resna? Za nekoga ja, za drugega ne. Tisti, ki imajo pravico, da vodijo neposredno, vsekakor ne bodo zadovoljni, saj veliko bolje razumejo direktne informacije, posebno še, če so ugodne, kar pa za dejavnost varstva pri delu nikakor ne moramo reči.

Mogoče nam bo bližje primerjava kontrolne in varnostne funkcije v tovarni. Na prvi pogled sicer kontrola in varstvo nimata skoraj ničesar skupnega, pa vendar ni tako. Kontrola naj zagotavlja kvalitetne izdelke in čimmanj reklamacij. Varst-

vo pa naj zagotavlja kvaliteto življenja in čimmanj zdravljenja delavcev. Če kontrola z ustreznimi merili ugotavlja odstopanje od vnaprej predpisanih standardov, potem kontrolna funkcija varstva pri delu nadzira odstopanje od vnaprej predpisanih navodil, predpisov in standardov, ki veljajo za posamezna dela. Pri teh dveh funkcijah je mogoče primerjati tudi metode dela. Že na začetku članka je bilo rečeno, da se varstvo pri delu dosega s tehničnimi (to direktno velja tudi za kvaliteto), zdravstvenimi (popravili, medfazna kontrola), socialnimi (te metode dela v kontroli ne najdemo), vzgojnimi (sprememba odnosa do kvalitete in znanje je še kako pomembno tudi pri zagotavljanju kvalitete), pravnimi (standardi) in drugimi metodami. Tudi odnos do kontrole je podoben kot do varstva pri delu. Tudi na tem področju se največkrat spomnimo na reklamacije, to pa je nekaj negativnega. Največkrat se torej izgovorimo, da je to naloga kontrole in naj se le ona ukvarja s tem, saj je proizvodnji in dobičku samo v napoto.

Žal tudi pri tistih, ki so neposredno ogroženi, odnos do varstva pri delu nikdar ni v prid celovitemu varstvu pri delu. V varstvu žal rezultate lahko dosežemo le na daljši rok in posredno. Takim metodam pa žal največkrat ne verjamejo niti "strokovnjaki", kaj šele delavci v proizvodnem procesu. Delavci sicer opozarjajo na nevarnosti za njihovo zdravje (hrup, prepih, nezadostna razsvetljava in podobno). Prav je, če delavci na to opozarjajo v želji, da se to stanje izboljša. Če pa delavci na to opozarjajo le v zvezi z osebnimi dohodki, ali pa šeče takrat, ko jih preselimo v nove prostore (prej tudi nimajo možnosti), je sanacija razmer onemogočena ali vsaj združena z bistveno večjimi stroški, kot bi bilo to pri pravi dokumentacije za posamezne investicije, spremembe tehnologije, materiala in podobno.

Ker v tovarni že nekaj let skoraj podzavestno redčimo varnostno - kontrolno funkcijo, potem se ni čuditi, da nam število nesreč v zadnjih letih raste in je v prvih mesecih letos prav izjemno naraslo. Naraščanje števila nesreč v prvih mesecih letos je sicer treba delno obravnavati kot slučaj, delno pa kot posledico nezavidljivega položaja delavca (prijavljajo tudi najmanjše poškodbe), vendar je trend naraščanja števila nesreč v zadnjih letih, tudi če upoštevamo naraščanje števila zaposlenih, vsekakor zaskrbljujoč. Če je ta članek vsaj malo prispeval k boljšemu odnosu do varstva pri delu, tega pa bomo upoštevali v vsakodnevni praksi, sem prepričan, da bomo lahko dosegli tudi padanje števila nesreč.

Anton Rovtar, ing.

Vloga, pomen in problemi kadrovanja

Bistvo vsake organizacije združenega dela so vsekakor urejeni pogoji za razvoj družbenoekonomskih in socialnih odnosov. Lahko rečemo, da delovni ljudje preko kadrovske politike ustvarjajo pogoje za zadovoljevanje materialnih potreb na eni strani in na drugi strani za razvoj samoupravnih odnosov. Priprava kadrov je organizacijski proces, ki temelji na določenih pedagoških, didaktičnih in andragoških načelih in postopkih. Kadrovske posli so v svojem bistvu del procesa samoupravljanja. Tudi namen usmerjenega izobraževanja poteka tako, da izobrazijo ljudi ne samo kot realizatorje delovnih funkcij, pač pa tudi kot samoupravljalce.

Mnogo se govori in piše o zastarelosti in nenačrtovanosti opravljanja kadrovske funkcije v organizacijah združenega dela, oziroma o tem, da se kadrovska funkcija ni preoblikovala in da se ne more preoblikovati iz bivše personalne funkcije. Naloga strokovne službe za kadrovske dejavnosti je namreč, da zbira, analizira in pripravlja ustrezne ukrepe tako za operativno kot strokovno delo in predloge posreduje samoupravnim organom, ki te informacije obravnavajo, sprejemajo in svoja stališča medsebojno koordinirajo.

Naloge kadrovske dejavnosti obsegajo aktivnosti, ki jih po obsegu lahko razdelimo v posamezne celote: od zaposlovanja, izobraževanja, informiranja, samoupravnega komuniciranja, do družbenega standarda, varstva in zaščite.

Tone Luznar - pripravnik v razvoju - Foto: Tolar J.

Pomemben dejavnik kadrovske funkcije predstavlja planiranje kadrov. Nerealno planiranje je velikokrat posledica želja po ekstenzivnem zaposlovanju. Že vnaprej se lahko zavedamo, da se take potrebe glede na vrsto stabilizacijskih ukrepov ne bodo uresničile. Pri planiranju se je namreč treba zavedati, da z ekstenzivnim zaposlovanjem ne bomo rešili predvidene stopnje tehnološkega razvoja. Le z realnim planiranjem, na osnovi katerega se sprejemajo odločitve o zaposlovanju novih delavcev, razporejanju, izobraževanju in štipendiranju, bomo dosegli zaželjene cilje. Planiranje kadrov predstavlja osnovo za ustrezno usmerjanje v proces izobraževanja. Ker v glavnem zbiramo potrebe po kadrih za tekoče in ne perspektivno stanje zahtev, zlasti za višje in visoke stopnje, se zelo počasi ustvarjajo premiki v zvezi z dejansko in zahtevano izobrazbo.

Iz tega sledi, da je treba večji poudarek nameniti prav šolanju oz. štipendiranju ter strokovnemu izobraževanju in izpopolnjevanju. Resnica je, da nam šole dajejo strokovne kadre. Široka znanja, ki jih strokovni kadri dobijo v šolah, pa so učinkovita le takrat, ko jih znajo ti kadri prilagoditi svojemu okolju. Zato organizacija združenega dela lahko določi tista znanja, ki so za opravljanje dela potrebna. Zavedati se moramo, da so potrebe po dopolnilnem izobraževanju, prekalifikaciji in podobno, velike in nujne. Tako izobraževanje poteka tudi najhitreje in je tudi najceneje.

V kadrovske politiko sodi tudi spremljanje razvoja kadrov po dejanski izobrazbi v primerjavi z zahtevano izobrazbo, ki je opredeljena z razvidom del in nalog. Prav zaradi tega, ker imamo v naši temeljni organizaciji dokaj slabo kvalifikacijsko strukturo, bo treba stremeti za tem, da jo izboljšamo, kajti zahtevam tehnologije in razvoja bomo lahko sledili le s tem, da bomo na ustreznih delih in nalogah zaposlili ustrezno usposobljene kadre, katere bomo morali nenazadnje tudi primerno nagraditi, če hočemo, da jih bomo obdržali oz. sploh dobili.

Meta Habjan, ing.

Pomen informatike pri zagotavljanju kakovosti

Pojmu kakovosti posvečamo v zadnjem času vedno večjo pozornost. O njej razpravljajo politiki, novinarji in nenazadnje tudi v samih tovarnah, kjer se s kakovostjo kot pogojem prodaje izdelkov na zahtevna tržišča vedno resneje soočamo. V našem tovarniškem glasilu sta bila na to temo napisana že dva članka. Bralci so tako prišli do osnovnih spoznanj s področja kakovosti. Namen tega članka pa je prikazati pomen informatike kot važnega faktorja pri zagotavljanju kakovosti.

Večina stvari, o katerih bo tekla beseda, je splošno znanih. Nekdo se bo ob tem vprašal, zakaj sploh pišem o njih. Zato, ker smo se navadili, da vsi vse vemo, ko je pa treba določene probleme razrešiti, nismo toliko dosledni, da bi jih razrešili do konca. Tako se reševanje istih problemov prenaša iz leta v leto, dodajajo se jim novi in vse to vodi v neko kritično situacijo, iz katere ni enostavnega izhoda. Zaganjamo se zdaj v eno, zdaj v drugo problematiko, celovita rešitev pa se tako vedno bolj izmika.

Težave, ki so pričele pestiti tovarno na vseh področjih, so tudi posledica zanemarjanja informatike kot nujnega sistema komuniciranja na vseh področjih tehnoloških in poslovnih procesov. Z povečanjem strojnih kapacitet in raznovrstnosti naših izdelkov smo se znašli pred dejstvom, da s staro miselnostjo in vodenjem tovarne "na pamet" ne bomo prišli daleč. Z nakupom računalnika in ustrezne programske opreme smo sicer storili prvi korak k izboljšanju stanja. Mnogi so pričakovali, da bo računalnik sam od sebe rešil probleme, ki so odraz slabega dela

posameznikov in skupin. Neustrezne možnosti uporabe računalnika bodo prišle do izraza šele takrat, ko bo tudi v tovarni prevladala drugačna miselnost - miselnost dobe informatike. Da bo temu tako, ni nobenega dvoma. Sodobni svet se nam odmika z vedno večjo hitrostjo, in če hočemo ujeti zadnji vlak, moramo pospešiti naša prizadevanja na tem področju.

Kakovost in informatika sta medsebojno tesno povezani. Vse kar si lahko predstavljamo pod pojmom slabe informacije, lahko z drugo besedo izrazimo kot nered v tovarni. Nered pa je osnovni pogoj za slabo kakovost. Nered v gospodinjstvu pomeni, da gospodinja ne ve, kje ima sladkor in kje sol, koliko ima še moke, kje ima zvezek z kuharskimi recepti, koliko denarja lahko potroši itd. Tovarna ni nič drugega kot veliko gospodinjstvo z ogromno množico raznovrstnih informacij, ki so potrebne za pravilno vodenje. Od informacije pričakujemo hitrost in točnost. Za hitrost poskrbi računalnik z ustrezno programsko opremo, točnost pa je v prvi vrsti odvisna od nas samih preko vnosa vhodnih podatkov. Prav točnost podatkov predstavlja pogoj za uporabne analize, na podlagi katerih lahko z večjo stopnjo gotovosti ukrepamo ob pojavu določenih problemov.

Stabilnost tehnoloških procesov in s tem kakovost proizvodov je v prvi vrsti odvisna od tehnološke točnosti in zanesljivosti strojev. Za zagotavljanje tega pa moramo nujno razpolagati z merilnim instrumentarijem in obvladati merilno tehniko, da dobimo rezultate z določeno stopnjo natančnosti. Tukaj se potreba po točni informaciji kot pogoju kakovosti neposredno izraža. Pravilen poseg v določen tehnološki proces je možen le na podlagi merilnih podatkov. Če hočemo izdelovati zahtevnejše izdelke, moramo vedeti, da poleg zahtevnejših strojev potrebujemo ravno tako merilno opremo, da zadostimo osnovni potrebi po točni informaciji.

Kakovost dobiva v povezavi z informatiko nove dimenzije. Le na ta način je možna kvalitetna izpeljava integralnega sistema zagotavljanja kakovosti, katerega imamo vpeljanega že nekaj let. Z njegovo praktično uporabo pa se bo tudi našim izdelkom nivo kakovosti dvignil in s tem konkurenčnost na svetovnem trgu.

Janez Hostnik, ing.

Mici Potočnik pri merjenju gredi - Foto: Čufar A.

Ali je vzdrževanje strojev na ustreznem nivoju?

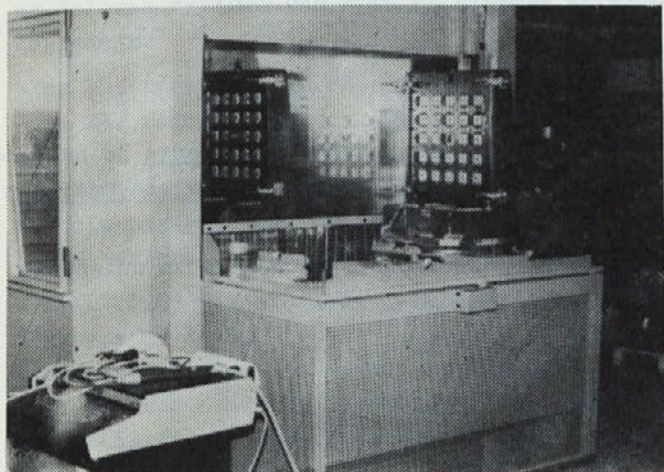
Danes, ko se srečujemo v naši tovarni z vedno večjimi zahtevami glede vzdrževanja strojev, se vprašujem, ali bomo kos tem zahtevam, ki so nam zaupane. Odvisno od tega se bo tehnološki proces nemoteno odvijal glede na zadolžitve, ki jih ima proizvodnja do gospodarskega plana. Danes imamo v tovarni stroje, ki jih bi lahko označili za zelo stare, imamo pa tudi najmodernejše.

Zadnje čase dobivamo v tovarno CNC stroje. Zahtevnost glede vzdrževanja pove že sam naziv za družino strojev. Glede na zahteve strojev se kažejo tudi usluge našega vzdrževanja, za katerega bi lahko rekel, da zadnji čas ne sledi več napredku, ki ga svetovna tehnologija ponuja na tem področju.

Po vsej verjetnosti bomo morali tudi v naši tovarni začeti ponovno na preventivi, posebno na elektronskem področju strojev CNC. Rešitev se vidi le v znanju in denarju.

Naj omenim, da samo izobrazba nekaj električarjev brez opreme ni zadosti. Potrebno bo narediti plan rezervnih delov, ki naj se resnično in hitro nabavi, ne pa kot doslej, da se je običajno že pri naročanju pojavila nezainteresiranost dobaviteljev na celi verigi od naročnika do proizvajalca. Če bodo ta odnos spremenili, bo tudi vzdrževanje lažje dobilo ljudi, ki se bodo z veseljem posvetili delu, ki ga od njih zahtevamo.

Naj se povrnem k osnovi tega pisanja in navedem nekaj misli glede nivoja vzdrževanja strojev in naprav.

Vzorno vzdrževan stroj - Foto: Čufar A.

Osnove za dobro vzdrževanje strojev so odraz vseh nas od delavca, ki dela na stroju, do tistega, ki je odgovoren za nabavo rezervnih delov ali materialov. Če začnem pri delavcu, vidim, da se je odnos do strojev bistveno spremenil glede na čas pred 20 leti. Danes zelo malo časa posvetimo čiščenju stroja. Lepa urejenost stroja in okolice pa pokaže tudi kulturo tistega, ki tam dela.

Zato bi bil čas, da se na tem nekaj premakne in naj bi ob koncu delovne izmene nekaj časa posvetili tudi čiščenju. Verjetno bo treba stimulirati tudi ta del in to v veliki meri, ker drugače se nam bodo stroji izgubili v prahu in olju. Vsi pa vemo, kako prah, olje in ostala nesnaga kvarno vplivajo na posamezne elemente strojev ali stavbe (tlak).

Drug važen faktor je pravilna upořaba strojev, ki je popolnoma v rokah urejevalcev. Tudi tu se zadnje čase opažajo nepravilnosti pri nastavitvi, ki so krive lomov in ostalih poškodb strojev in orodij. Vsaka malomarnost se nam pošteno vraća. Zato bo treba nekatere prevzgojiti, če že za drugega ne, vsaj, da bodo imeli red na svojem delokrogu. Vsak naj bi se zavedal dolžnosti, ki so vpisane v njegovem delokrogu in so tudi osnova za izračun OD. Le takrat, ko se bomo na svojih delovnih mestih obnašali racionalno, potem naj od drugih zahtevamo večjo odgovornost.

Tretja stvar, ki se zahteva od nas, je tehnološka disciplina, ki pa je posledica nepravilnega planiranja. Vsak stroj je določen za določene operacije in je to običajno predpisano, zato se je potrebno od tehnologov, planerjev, vodij proizvodnih oddelkov držati te discipline, da ne pride do nepredvidenih lomov strojev in zastojev. Za take odločitve, da se uporabljajo stroji, ki so po moči premajhni, da so vpenjalne sile premajhne, da so rezilne sile prevelike, so odgovorni le tisti, ki jih sprejemajo. Z upoštevanjem navodil za uporabo stroja in primerne orodja do tega ne pride velikokrat. Zato se je navodil za uporabo stroja treba držati, kjer so, če jih pa ni, je treba stroje opremiti s temi.

Ravno tako nimajo malo vpliva na dober kvaliteten nivo strojev ostali oddelki kot so nabava z neustreznimi materialnimi dobavami. Največ kvarov na strojih se pojavi na vlečnih strojih, ko dobavljamo materiale, ki ne ustrezajo kvaliteti in gabaritnim meram.

Vsi zgoraj naštetni vplivni faktorji, ki negativno vplivajo na dober kvaliteten nivo strojev, naj bi se v bodoče morali zviševati le smotrno izkoriščeni stroji, so garancija za dolgo življenjsko dobo. Če se bomo tega držali vsi in bomo porazde-

lili enakomerno energijo in moč na čas, ki ga preživimo v tovarni, ne bomo delali take škode sebi in tovarni. Tako bo tudi oddelček za vzdrževanje, ki ne varčuje s pripombami na nas in na naš odnos do družbene imovine, bolj zadovoljen.

Le po ustreznem premisleku naj se vsak poišče v zgornjih vrsticah in naj bo razsodnik glede krivde zastojev strpnější, ko se dogovarja z oddelkom za vzdrževanje glede posegov. Ravno to pa se tudi pričakuje od tega oddelka, ki včasih hitro postane sodnik, ne pa razsodnik ali servis za našo tovarno. Če bi danes ocenjevali, na kakšnem nivoju je vzdrževanje strojev v naši tovarni, bi lahko rekel, da je normalno. Ne smem pa pozabiti, da imamo še eno oceno vzorno. Nekaj več bi se dalo v vzdrževanju narediti z boljšimi odnosi, kot sem jih že omenil, in boljšim preventivnim vzdrževanjem, ki mora zaživeti v naši tovarni.

Glede tega ali je vzdrževalcev preveč ali premalo, naj povedo drugi ali analize. Bolj krepko se bo treba zagristi v že zastareli strojni park in to postopoma od stroja do stroja. Z kartoteko strojev in z spremljanjem okvar se bo bolje videlo odnos ljudi tudi v oddelku za vzdrževanje. Imam pa občutek, da zanemarjajo vzdrževanje starih strojev in jim pripisujemo odpis, namesto da jih z malo posega usposobimo za dobro in varno delo.

Franc Jelenc, dipl.ing.

Iz dela samoupravnih organov

Delavski svet je na svoji 24. redni seji dne 4. 4. 1986 sprejel naslednje pomembnejše sklepe:

- Potrjen je bil predlog za spremembo krivulje in predlog spremembe 55. člena Pravilnika o osnovah in merilih za delitev sredstev za osebne dohodke.
- Na podlagi odloka o spremembah in dopolnitvah odloka o pogojih in načinu oblikovanja cen in družbeni kontroli cen v letu 1986 ter našega Pravilnika o oblikovanju cen so bile potrjene cene motorjev in siren, ki so namenjeni prodaji na drobno.
- Sprejet je bil predlog rebalansa plana o investicijskem vzdrževanju, in sicer, da se sredstva proste amortizacije zmanjšajo za 80 milijonov za zamenjavo strehe na stari upravni

zgradbi in 20 milijonov za menjavo tlaka v li-varni, za prav toliko pa se povečajo sredstva za investicijsko vzdrževanje.

- Delavski svet je potrdil volilno komisijo v sestavi:
 - Dolenc Urban, Tolar Nada, Tolar Jernej, Kossem Vlasta, Zgaga Meri, Gaser Franc in komisijo za sestavo volilnega imenika, in sicer:
 - Gortnar Majda, Rovtar Anton, Thaler Mario.
- Zahtevo za varstvo pravic tov. Serafimov Slava je delavski svet zavrnil kot neutemeljeno in potrdil sklep komisije za medsebojna delovna razmerja z dne 5.3.1986.

Povprečna udeležba na sejah delavskega sveta v preteklem mandatu je bila naslednja:

- na 4. izrednih sejah 69 %,
- na 24. rednih sejah 64 %.

Na 20. redni seji poslovnega odbora, ki je bila 19.3.1986 so bili sprejeti naslednji zaključki:

- Sprejet je bil sklep, naj se Pogačnik Matevž, Ceferin Peter in Bergant Brane sestanejo in na osnovi razgovora skušajo najti ustrezen prostor za skladiščenje materiala in delov za posebni program. Prav tako je poslovni odbor potrdil poročilo o realizaciji projekta Kapela.
- V mesecu februarju je bila prodaja realizirana:
 - skupaj bruto 1.195.729.458,88 din,
 - skupaj neto 1.094.256.938,84 din.
- Količinska proizvodnja v februarju je bila dosežena 106,6 % (komulativa 97,5 %), vrednostna pa 105,6 % (komulativa 99,5 %).
- Podana je bila informacija z obiska na sejmu v Kölnu. Še vedno je veliko zanimanje za novo sesalno enoto, poudarek pa je predvsem na večji življenski dobi, manjših vibracijah in manjšem ropotu. Nekaj kupcev pa smo izgubili prav na račun slabe kvalitete.

Povprečna udeležba na sejah poslovnega odbora v preteklem mandatu je bila naslednja:

- na 1. izredni seji 71 %,
- na 20. rednih sejah 84 %.

Komisija za medsebojna delovna razmerja je na svoji 23. redni seji dne 21.3.1986 sprejela naslednje sklepe:

- Na interno objavljena prosta dela in naloge so se prijavili:
 1. delilka hrane:
 - Šolar Mojca,
 2. tekoči kontrolor:
 - Lavtar Jernej,
 3. vodja terminske službe:
 - Rant Marko.

Vse tri kandidate je komisija za navedene delokroge potrdila.

- Na komisijo sta bili podani potrebi po kadrih, in sicer:
 - v operativni pripravi proizvodnje za planerja proizvodnje in
 - v mehanskem laboratoriju za kontrolor orodij I (nadomeščanje delavke, ki je na porodniškem dopustu).

Komisija je sprejela sklep, da se za delokrog kontrolor orodij I objavi interna objava.

- Na pritožbe skupine delavk na končni kontroli, Kemperle Staneta in Rihtaršič Marice je bil podan odgovor strokovnih služb. Za vse pritožbe, te in še druge, pa velja naslednje: obstoječa krivulja nam ne predstavlja dejanske zahtevnosti dela, zato je v pripravi predlog, da naj se obstoječa krivulja v nekaj časovnih stopnjah približa premici. S tem bi se OD v vseh grupah, največ pa v srednjih, nekoliko povečali. Tako bi se tudi delokrogi, za katere so bile dane pritožbe, počasi bližali dejanski ocenjeni zahtevnosti dela.
- Razporejeni so bili: Koblar Štefan, Zdravec Janez, Drolc Stane, Ravnikar Irena, Berce Valentin, Potočnik Janez, Neković Ermina, Triler Janez, Omejc Marija, Jaušovec Janez, Jakolič Matevž.
- Prerazporejeni so bili naslednji delavci: Galjot Matej, Benedičič Milan, Rakovec Jurij, Sovinec Marko, Trojar Mojca, Purgar Ivan, Benedičič Franc.
- Delovno razmerje so prekinili: Pintar Alojz, Šolar Jure, Rihtaršič Marko, Koblar Jernej, Drstvenšek Peter, Galjot Matej, Benedičič Milan, Demšar Marko, Gaši Šefika, Kalan Mici.
- Komisija je odobrila prošnjo Šmid Danijelu za plačevanje šolnine in Kokalj Srečku za opravljanje obvezne delovne prakse.

Povprečna udeležba na sejah komisije za medsebojno delovna razmerja v preteklem mandatu je bila naslednja:

- na 10. izrednih sejah 65 %,
- na 23. rednih sejah 84 %.

Komisija za družbeni standard se je dne 8.4.1986 sestala na svoji 19. redni seji in sprejela naslednje sklepe:

- S 1.4.1986 veljajo novi prispevki delavcev za prevoz na delo.
- Namensko varčevanje je bilo odobreno Berce Mariji, Kavčič Marti, Torkar Zvonetu, Demšar Alenki, Fajfar Ivanki in Thaler Simonu.

Povprečna udeležba na sejah komisije za družbeni

standard v preteklem mandatu je bila naslednja:

- na 3. izrednih sejah 80 %,
- na 19. rednih sejah 74 %.

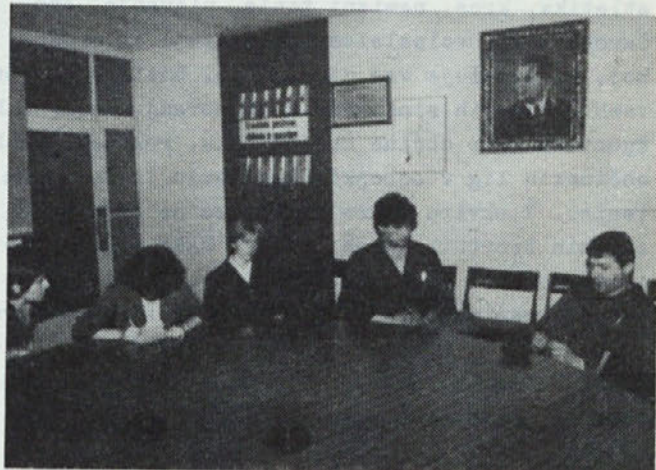
Olga Vrhunc

Mladi o delu mladinske organizacije

Tudi v naši TOZD zadnja leta opažamo premalo aktivnega delovanja mladih na vseh področjih, kar je čutiti tudi v pogovorih z mladinci po drugih TOZD in tudi na občinski ravni. Predlagali smo različne načine za ponovno vključitev mladih v razne sekcije in druge dejavnosti, toda po sedanjih izkušnjah se nam ti predlogi zdijo težko uresničljivi.

Na ponovnem sestanku predsedstva mladine smo vse skupaj še enkrat proučili in sklenili, da bi bilo najbolje med mladince dati manjšo anketo. Iz nje bi razbrali, kaj mlade zanima, kaj bi jih pritegnilo k sodelovanju in organiziranju akcij, ki jih prireja mladina sama. To anketo naj bi delali predvsem pri mlajših mladincih, ker mislimo, da je med njimi več problemov in več zanimanja.

Mladina je organizirala tudi sestanek predsedstva mladine z drugimi družbenopolitičnimi organi v naši TOZD. Tu smo obravnavali že navedeno problematiko in dobili podporo s strani sindikata in ostalih organizacij za ponovno ožvitev delovanja mladinske organizacije. Poskusili bomo še z eno rešitvijo, to je z razširjenim sestankom, ki se ga bo lahko udeležil vsak mladinec, povabljeni so tudi vodilni delavci. Tu bi raz-

Mladinski sestanek - Foto: Markelj T.

pravljali predvsem o reševanju stanovanjskih problemov mladih, o osebnih dohodkih, o ustreznih delovnih mestih mladih, o napredovanju in podobno. Mislimo, da so ti problemi tako pereči, da zanimajo vsakega mladince. O tem sestanku bodo vsi mladinci obveščeni na oglasnih deskah.

Iz svojih sredin bomo predlagali tudi kandidate za novo predsedstvo. Ker je najbližja delovna akcija kurjenje prvomajskega kresa s kulturnim programom, vabimo vse, ki so pripravljeni sodelovati, naj se javijo sedanjemu predsedniku mladine. Prav tako vabimo mladince, naj se vključijo v druge družbenopolitične organe, predvsem v ZK. Tako bi mladi imeli tudi večji vpliv pri odločanju. S tem bi dobili tudi več zaupanja in občutka, da je delo mladih na delovnih mestih in v mladinski organizaciji nujno potrebno.

Predsedstvo OO ZSMS
ISKRA ŽELEZNIKI

Telesnokulturna dejavnost v TOZD

Športna rekreacija je v naši tovarni dokaj dobro razvejana. Delavke in delavci imajo naslednje možnosti rekreiranja: enkrat tedensko je v telovadnici ura nogometa in košarke za moške, ura odbojke za ženske, v plavalnem bazenu plavanje in igranje namiznega tenisa vsak dan, na strelišču dve uri tedensko streljanje z zračno puško, v letnem času pa še balinanje in igranje tenisa na igrišču v Dašnici. V okviru TOZD so organizirana naslednja tekmovanja: kegljanje, atletika, kros, namizni tenis, plavanje, smučarski teki, veleslalom, streljanje in mnogoboj, ki združuje vse discipline. Udeležujemo se vseh občinskih sindikalnih tekmovanj, delavskih športnih iger občine Škofja Loka, rekreacijskih občinskih lig v odbojki, kegljanju in namiznem tenisu. V okviru Iskre nastopamo na letnih in zimskih športnih igrah DO IŠP. Naše tekmovalke in tekmovalci pa predstavljajo večinski del ekip široke potrošnje na letnih in zimskih igrah SOZD ISKRA in so med najbolj zaslužnimi za njihove odlične uvrstitve. Poglejmo si nekoliko поблиže nekatere boljše rezultate naših športnikov:

- rekreacijska občinska liga v odbojki: ženske 1. mesto, moški igrajo na finalnem turnirju

prvih treh ekip in se prav tako borijo za prvo mesto;

- rekreacijska občinska liga v namiznem tenisu - moški:

1. ekipa je v A ligi osvojila 3. mesto,
2. ekipa v A ligi 6. mesto,
3. ekipa je bila druga v C ligi in bo naslednje leto igrala v B ligi;

- rekreacijska občinska liga v kegljanju - moški: ekipno 2. mesto, posamezno pa Prezelj Franc 2. mesto in Gaser Franc 5. mesto;
- občinsko prvenstvo v plavanju: moška štafeta 4 x 50 m 1. mesto, med posamezniki Koblar Janez 3. mesto in Špacapan Vika 1. mesto;
- delavske športne igre občine Škofja Loka: ženske ekipno 4. mesto, moški ekipno 2. mesto;
- občinsko sindikalno prvenstvo v smučarskih tehnikah in VSL:
- smučarski teki 3. mesto ekipno,
- VSL 2. mesto ekipno.

Če bi sodili po vseh naštetih dejavnostih, bi verjetno menili, da se kar veliko število delavk in delavcev rekreira. Vendar na žalost temu ni tako. Število udeležencev je v primerjavi z lanskim letom upadlo za dobro tretjino. Rekreacijskih tekmovanj pa je vedno več, povečuje se število prvenstev TOZD, na nivoju občine je organiziranih vedno več trimskih in sindikalnih prvenstev, na sindikalnih delavskih športnih igrah in na Iskriadi se vključujejo nove panoge. Zaradi tega pa je težko sestavljati ekipe, posebno takrat, kadar poteka več tekmovanj hkrati. Marsikdo mora nastopiti v več ekipah, posebno pri ženskah, saj se jih le kakih 15-20 nekoliko bolj aktivno ukvarja z rekreacijo, kar je precej manj kot desetina zaposlenih. Še največ rekreativcev se udeležuje smučanja - 60 tekmovalcev na letošnjem prvenstvu TOZD - ter nekaterih fizično manj zahtevnih športov, kot so kegljanje (40) ali streljanje (25). Udeležba na krosu (14) ali smučarskih tekih (15) pa je zelo skromna. Slaba je zasedenost telovadnice, saj obiskuje rekreacijo povprečno po 10 rekreativcev. Plavalni bazen je neizkoriščen kljub temu, da ni vstopnine. V nekaterih primerih zašepa tudi organizacija, vendar je ob dokaj razgibani rekreativni dejavnosti vedno težje usklajevati redno delo z organizacijo rekreacije. Zato bo v tej smeri potrebno kaj spremeniti.

Zanimivo je tudi to, da se povprečna starost udeležencev zvišuje, kar pomeni, da se mladi ne vključujejo v dovolj velikem številu. Vzroke lahko iščemo tudi v zastoju športa v kraju samem. Nekatere stvari se na tem področju sicer obračajo na bolje, vendar menim, da bi bilo potrebno še precej storiti. Močnejša bi morala biti podpora industrije, saj nekatere DO trenutno ne

prispevajo nič ali skoraj nič za razvoj športa v kraju. Prav športna vzgoja od mladih nog pa človeka navadi na redno vadbo in mu vzbuja potrebo po rekreaciji. Seveda tudi za starejše ni nikdar prepozno. Prav nasprotno. Ob današnjem načinu življenja, ko je fizičnega dela vse manj, ko je vedno več sedečih delovnih mest, bi morala rekreacija postati pomemben del našega življenja. Tistim pa, ki še vedno opravljajo težka fizična dela, naj pomeni trenutke sprostitve in oddiha. Cilj rekreacije je jasen: dobro počutje, zdravje in kar najboljša sposobnost za delo.

V aprilu se začne nova sezona rekreacijskih tekmovanj, startamo z mnogobojem, niso več daleč letne športne igre DO IŠP in Iskriade. Upam, da se vas bo čimveč vključilo v vrste rekreativcev in sodelovalo na raznih tekmovanjih, kajti čimveč vas pride, večje zadovoljstvo je ta tekmovanja organizirati.

Zato nasvidenje na športnih terenih.

Brane Čenčič

Knjižna zbirka Prešernove družbe

Knjižno zbirko Prešernove družbe pripravljajo naši najboljši sodelavci, cena knjig pa bo tudi letos izjemno nizka - vsaj za današnje razmere. Naročniki Redne zbirke so ČLANI PREŠERNOVE DRUŽBE in imajo ugodnosti tudi pri nakupu drugih knjig Prešernove družbe.

Naročila za zbirko sprejemajo naši poverjeniki, kdor želi, pa jo lahko naroči tudi naravnost na naslov: Prešernova družba, Opekarska 4 a, 61000 Ljubljana.

Zakladnica uspešnic Prešernove družbe (od 7 dol2)

Prvi letnik naše zbirke ZAKLADNICA UPEŠNIC (od 1 do 6) je izšel v visoki nakladi 12.000 izvodov in je že nekaj mesecev razprodan. Odkod tako velik uspeh zbirke? Njene odlike so bogata vsebina, velika umetniška in pripovedna moč vseh del, lepa oprema in še kaj, predvsem pa: NASLOVE JE POMAGALO IZBRATI NAD 2.000 ČLANOV PREŠERNOVE DRUŽBE. Zato je resnično vaša zbirka - zbirka bralcev.

Tak je tudi drugi letnik, v katerem spet izide šest naslovov v osmih knjigah. In spet je član-

ska cena mnogo nižja od prodajne cene, in tudi tokrat je cena pred izidom mnogo nižja, kot po izidu v maju 1986.

Do izida je cena za člane Prešernove družbe (naročnike naše Redne letne zbirke) 8.900- dinarjev, prodajna cena pa 10.900- dinarjev. Za naše člane je torej kar 2.000- dinarjev članskega popusta. Knjige so naslednje:

Arnold Krieger - MLADA LJUBEZEN - 2 knjigi,
Emil Ludwig - KLEOPATRA - 1 knjiga,
Prosper Mèrimée - CARMEN - 1 knjiga,
Emile Zola - THERÈSE RAQUIN - 1 knjiga,
Alberto Moravia - CIOCIARA - 2 knjigi,
A.J. Cronin - ANGELI NOČI - 1 knjiga.

Redna letna zbirka 1987

Izide 3. decembra 1986.

1. PREŠERNOV KOLEDAR 1987,
2. Luj Šprohar - TUDI JAZ VIDIM - nagrajeni roman,
3. Anton Ingolič - ZGODILO SE JE - kratka proza - knjižni dar,
4. Mimi Malenšek - POČITNICE V BAYANGI - mladinski potopis,
5. Andrej Seliškar in Tone Wraber - TRAVNIŠKE RASTLINE NA SLOVENSKEM - barvno ilustriran priročnik in
6. Vladimir Utvič - VELIKE IN MALE BOLEZNI ČLOVEŠTVA - poljudnoznanstveni priročnik.

Cena zbirke do 30. junija 1986:

broširana - 2.300- din
vezana - 3.500- din.

Cena od 1. julija 1986 dalje, ko bo zaračunan tudi knjižni dar:

broširana - 3.400- din
vezana - 4.900- din.

PREŠERNOVA DRUŽBA

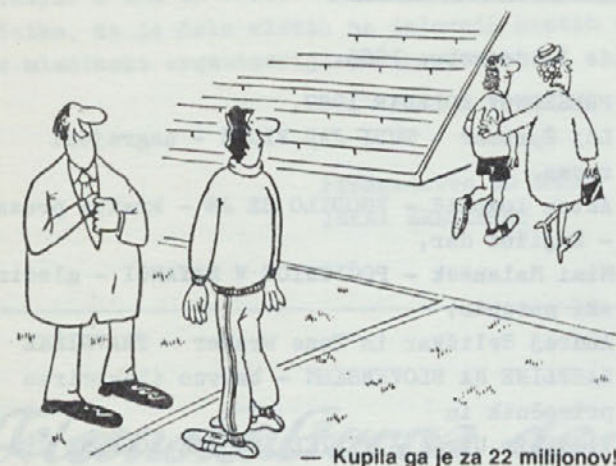

Novinec bi, na vsak način rad poljubil tajnico. Le-ta se brani in pravi: »Le kdo vam je rekel, da se z vsakim poljubljam!?« »Vsi v pisarni!«
»Kaj vam moram dati za en poljub?«
»Kloroform!«

Vzgoja po ameriško. Mati pripelje sina v šolo in reče učitelju: »Moj sin je zelo občutljiv. Prosim bodite obzirni, če bo naredil kaj napačnega, kaznujte soseda. Že to bo dovolj vplivalo nanj.«

»Začel sem iz nič... in zdaj imam sto milijonov dolgov.«

— Kupila ga je za 22 milijonov!

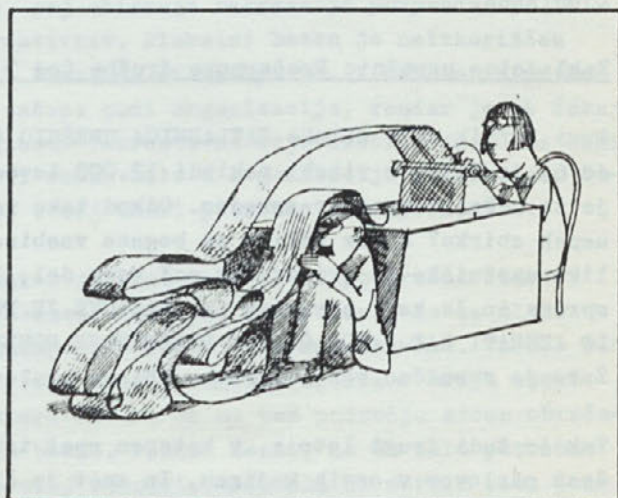
Brez besed

Mi lahko poveste, kje je tukaj zakonski pristan?

Ne vem, čemu ven in ven tiskajo nove knjige. Saj niti teh, ki so že natisnjene, mnogi nikoli ne bodo prebrali.

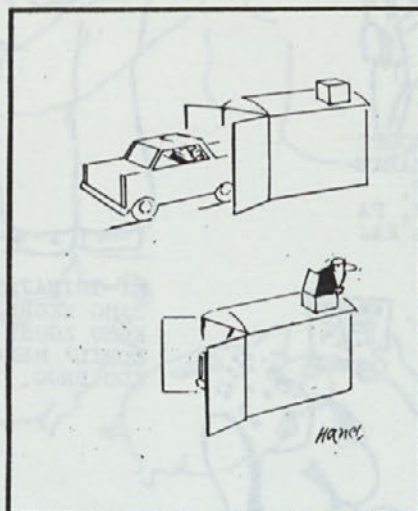

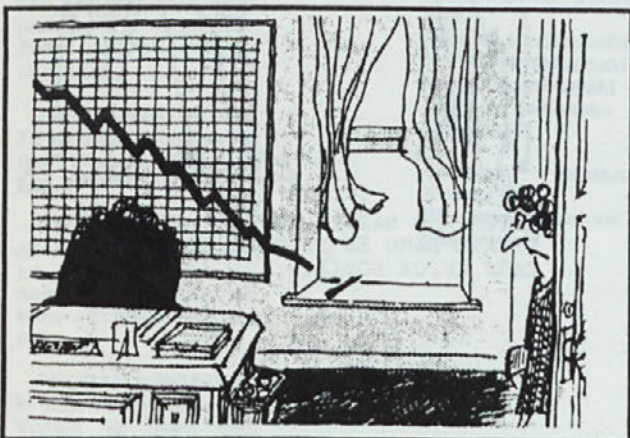
Največ govorijo ljudje, ki sproti pozabljajo, kaj so pravzaprav hoteli povedati.

Če imaš pred sabo prazen list papirja, to še ne pomeni, da bi ga po vsej sili moral počekati z neumnostmi.

Uradnik prosi šefa za teden dni dopusta zaradi poroke, a šef se čudi:
— Zakaj pa niste tega opravili med počitnicami v sezoni?
— Oprostite, nisem si hotel pokvariti počitnic in sezone.

LINGVIST

»Znaš špansko?«
»Seveda.«
»Pa povej nekaj v španščini.«
»Buon giorno.«
»To je italijansko.«
»Glej, glej! Tega, da znam italijansko, še vedel nisem.«

KRASNE POČITNICE

»Kje si bil letos na dopustu?«
»Na morju.«
»Kako je bilo? Lepa plaža?«
»Čudovita. Lep, bel pesek. Z ženo sva se igrala v njem.«
»Kako?«
»Najprej je ona mene zakopala, potem pa jaz njo... No, letos bom šel spet tja, da jo odkopljem.«

FRANCOŠČINA

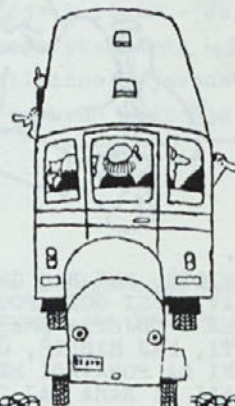
Tujec, ki se je nekaj malega učil francosko, je v Parizu stopil k policaju in ga vprašal:
»Excuzes - moi... parlez - vous fracals?«

PARIZ BRÉZ LJUBEZNI

— Ko si bila v Parizu, si se gotovo ves čas ljubila?
— Sploh ne!
— Kako? V Parizu si bila in se nisi ljubila?
— Saj sem bila tudi v Neaplju, pa nisem umrla.

VZDRŽEVANJE JAVNE MORALE

— V Minnesotti ne sme moško in žensko perilo viseti na isti vrvi za sušenje.
— V Elkhartu v Indiani imajo zakon proti brivcem, ki grozijo otrokom, da jim bodo porezali ušesa.
— V St. Josephu v državi Missouri se ne smejo mestni gasilci sprehajati v spodnjem perilu.
— V Garyju v Indiani kršite zakon, če se vozite s tramvajem, pa še niso minile štiri ure, odkar ste jedli česen.
— V Monrieu v Utahu je prepovedano plesati v dekletom, če med plesalcem in dekletom ni moč videti dnevne luči.

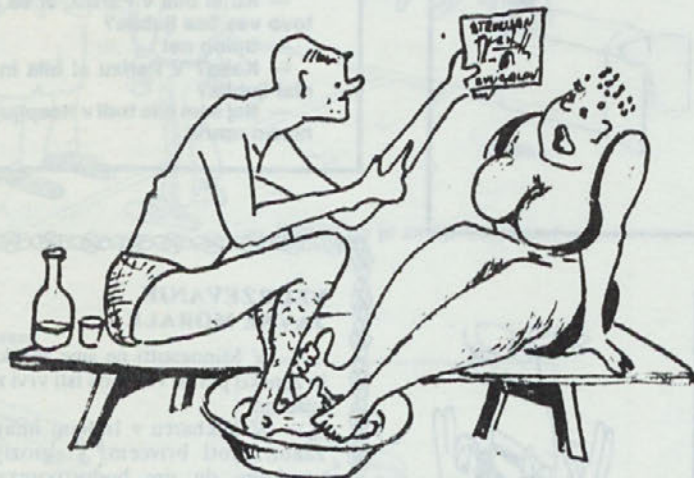

TAKI SMO

IZ SEJMA V KÖLNÜ

KONKURENCA SE JE TRUDILA Z REKLAMAMI, DEMONSTRACIJAMI UPORABNOSTI IN DRUGIMI TAKIMI FINTAMI. NAŠ MARKETING PA DVE STARI ENOTI NA STANT, BREZ KARAKTERISTIK IN PROSPEKTOV, PA SO ĚAKAL. SEJ KUJ VIDELO, KDO DA KAJ NA TRADICIJO.

JOHANA, KVA MISLEŠ, KAKŠNA HRANA JE V NAŠIH DOMOVH, K' BI ZA NAS ŠTIRI V ENEM MESECU KOŠTALA 25 MILJONOV. TO JE LIH TULK, KOT SVA MIDVA SKUPEJ Z BANKO V DVEH LETIH ZA STANOVANJE PRĚPARALA!?

VIDIŠ, PRI NAS GRE VSE NAROBE. NAFTA DOL, AVTOBUSI GOR; POGLEJ, SPELA NIĀ NE DELA, SAMO MOJSTRA ZMERJA, PA IMA NAJVEĀJO PLAĀO. TI, KAJ MISLIŠ, ĀE BI MIDVE TISTI IZMET, KI GA PONAVALI SKRIJEVA, TA MESEC POKAZALI, ALI BI NAMA KAJ DVIGNILI STIMULACIJO?

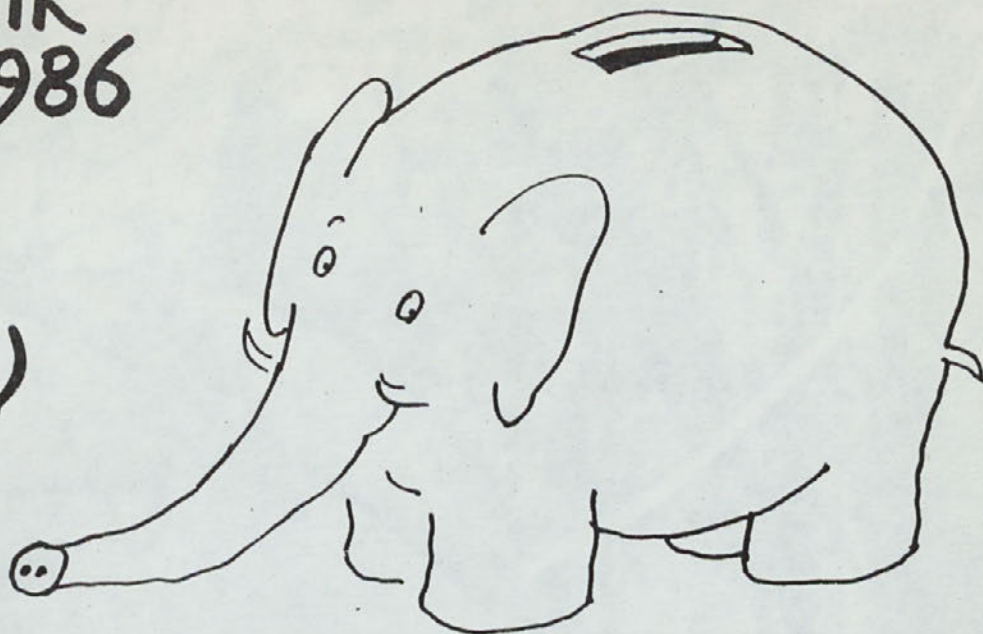
MI TRINAJSTE PLAĀE NAVADNO NE TALAMO, SAMO SKOREJ NE MINE LET', DE NE BI KOMU ZGUBE POKRIVAL. ĀE NI HUDIĀ, BOMO DOBIL' MEDALJO! ĀE NE MIDVA, PA GVIŠN KDO DRUG.

MOTOR SMO RAZVIL, MAŠINE SMO KUPIL, OSTANE SAMO EN PROBLEMĀEK, AL' BOMO ZANJ KUPĀE DOBIL.

HRANILNIK MODEL 1986

(SPODAJ
LAHSKI
MODELI)

Tudi zelo mladi ljudje
utegnejo
včasih pripovedovati
strašansko stare šale.

PIJEM, kadim in se rad
veselim. Če si pripravljeno
z mano krasti bogu
dneve, se oglasi. Nealko-
holičarke, nekadilke in
neavanturistke izključene.
Ponudbe na šifro
»Enajsta šola pod mo-
stom — Hotel Vedro ne-
bo.«

POCENI PRODAM lesen
plot. Cena — malenkost.
Žena namreč prerada
skače čez.

ZARADI NAFTNE KRI-
ZE na zemlji prodam le-
teči krožnik. Ponudbe
pod XYWWZMXLW.

ČE IMAŠ RADA CVET-
JE in si samska, pošlji
svoj naslov in sliko (vr-
nem) na uredništvo pod
šifro »Življenje v roz-
cah«.

PRODAM VŽIGALNIK,
ki vžge vedno na »ena«.
Včasih je treba reči
»ena« tudi večkrat.

OBVEŠČAMO OBČA-
NE, da so se v velikem
številu pojavili tatovi in
žeparji. Morebitne oško-
dovance naprošamo, naj
tatvine javijo na števil-
ko... številko... števil-
ko... Ni je več!

IMAM POLNO MOŠ-
NJO. Če je tvoj šparovec
prazen, se javi. Naslov
na ogl. oddelku.

DRUŠTVO ZA VARST-
VO ŽIVALI obvešča svo-
je člane, da bo dne 22.
dec. ob 18. uri v gostilni
Pri volu svečana večer-
ja.

MENU:
Kokošja juha
Prepelica na francoski
način
Ribe na tržaški način
Polhi v lovski omaki
Raki v lastni omaki
Polži po italijansko
Divjačina

Obvezna garderoba:
Krznen plašč.
Vljudno vabljeni vsi lju-
bitelji živali!

ELEKTROMOTOR

Glasilo izdaja ISKRA široka potrošnja TOZD Tovar-
na elektromotorjev in gospodinjskih aparatov Že-
lezniki.

Ureja:

uredniški odbor: glavni in odgovorni urednik -
Vladimir Polajnar, urednik in lektor - Darinka
Šekli, tehnični urednik - Lojze Tarfila, foto-
dokumentacija - Jože Tolar, ing., člani: za pod-
ročje športa in rekreacije - Brane Čenčič, za
proizvodno tehnično področje - Janez Hostnik,
ing., za ekonomsko komercialno področje - Matevž
Pogačnik, oec., za področje kulture - Janez Lot-
rič, za področje družbenega standarda - Martina
Logar, za samoupravno politično dejavnost -
Marjan Šmid, ing. in za zabavno področje - Zgaga
Stane.

Naklada: 1200 izvodov

Po mnenju sekretariata za informacije SRS šteje
"ELEKTROMOTOR" med proizvode, za katere se ne
plačuje prometni davek.

Tiska tiskarna: DU Tomo Brejc Kranj.

